

ИЗЛАЗИ

четвртком и недељом

ЦЕНА:

ЗА 1 МЕСЕЦ 1 ДИНАР
ИЛИ 1 КРУНАПрегилату примају све
поште у Србији и
иностраниству

ЗВЕЗДА

ПОРОДИЧНИ ЛИСТ

ПРЕТПЛАТУ ТРЕБА СЛАТИ:
Стеви М. Веселиновићу
проф. БогословијеНЕПЛАЋЕНА ПИСМА
НЕ ПРИМАЈУ СЕ

Рукописи не враћају се.

УРЕДНИШТВО СЕ НАЛАЗИ:
Кнежев Споменик бр. 9.

БРОЈ 15 ПР. ДИН.

БРОЈ 15 ПР. ДИН.

ХАНЦАР

—
I

Де ми причај, стара Ђордо
О мегдану, месту милу,
И крваве болне дане
И негдашњу прошлост билу.

Причај мени стару славу
Дику наших прадедова;
И крвава бојна поља,
Дивни символ мојих снова!

Али ћути непричај ми,
Немој вријеђат' старе ране,
Кад си браску крв пролила, —
Не спомињи оне дане?

Ох, прећути тренут црни
Кад те братска рука трже,
И у срце — ах несреће!
Твој врх оштри брату врже.

II

Та колико има љета,
Како рђаш ту у куту?
Желећ' крви и мегдана,
Презирући судбу љуту.

Како гледаш на душмана,
Крвничкога ока гледом,
Питајући: ђе је доба?
Кад ћу блиснут' бојним редом?

Да одагнам душманина,
С прага наше домовине,
Да и нама, робљу тужном,
Зрак слободе кад год сине.

III

Чини ми се к'о да гледам сада
Бојно поље дивно и зелено.
На њем' наши барјаци се вију,
А, јуначком крвљу, пошкропљено

Чини ми се к'о да гледам сада,
Мој ханцару, мојих дједа друже,
Бојно поље црна скрила тама
А душманин уз лужину струже.

IV

Натраг хрђо, и небрате мреки!
Шта на моје ти огњиште ступаш?
Дошо си ме походити дрски
А својом ћеш крвљу да се кунаш.

Натраг скоте! То је нама свето.
Ево мене, ја ћу у бој први,
Или ћу те отјерат' к'о псето
Ил' и задњу пролит' капку крви.

Видиш ови ханцар ми у руци?
Прегорјет' ћу све за стару славу;
Кад се нађем у јуначкој муци,
Њиме ћу ти пасју осјећ' главу!

Алексинач 3—II—99. год.

С. А. Карабеговић.

ПРИЧА О Б-СКОМ МОСТУ

(ПО СЛУЖБЕНИМ ПОДАТЦИМА ИЗ УПРОШЋЕНЕ АДМИНИСТРАЦИЈЕ)

— БРАНКОВИНСКИ —

(СВРШЕТАК)

После тога на два месеца, баш у јесен, дође
инжењеру „на рад“ оправка овога печалног моста,
па појаше коња и изиђе „на лице места“ да из-
види што му је наређено. Мост је заиста изгле-

дао као шантав човек, искривио се на једну страну, па само што се не свали у каљугу испод њега. Инжењер то прибележи, па сутра дан прилично мамуран врати се у окружно место и поднесе извештај: да би требало са разлога у молби наведених, саградити у Б. камени мост, по плану и предрачуну, што је извештају приложио. А начелник срески јави, да општина б ска није толико сиротна, да би јој требало дозволити бесплатну „горосечу“ у државној шуми

Ви сте приметили, да је ова ствар веома заинтересовала деловодног протоколисту у министарству, па је пажљиво читао све што је „у продужењу“ на молби написано било, кад год је она те судбе била да се опет нађе у његовим рукама. Али сад не само што је пажљиво проучио најновији развој питања о оправци б-ског моста, него се и озбиљно забринуо био за његово решење, па обилазавши овог пута архивара, оде непосредно секретару и усуди се приметити, да је Начелство окружно, спроводећи извештаје инжењеров и срескога, створило прави заплет у ствари, коју би иначе лако било решити да се сад није појавила потреба за грађење каменог моста. Секретар га значајно погледа, дохвати молбу, која је од многог писања „у продужењу“ изгледала као оне поњавице, што их економне домаћице сашију из разних заосталих парчади вуненог предива, па оде шефу да реферирше о најновијем обрту „у даном случају“.

Шеф издиже обрве, кад је саслушао секретаров реферат, замисли се мало, махну десном руком, па нареди, да се ствар пошаље Правничком Одбору на мишљење. Али секретар је знао, да му онда треба написати опширан реферат за Правнички Одбор, па да би то избегао, предложи, да се „претходно“ пошаље план инжењеров са предрачуном министарству грађевина на оцену.

— А што да им шаљемо само на оцену? Кад је ту потребан камени мост, онда је за цео даљи рад надлежна Грађевина, па ви то лепо спакујте и њој теслимите беду, присети се шеф

У пролеће нове године врати се б-ски мост из министарства грађевина с оваквим одговором: „Б-ски мост, према предњем извештају окружног инжењера, не налази се на окружном или среском путу, па да би ово министарство надлежно било за даљи рад по овоме предмету, с тога се исти опет враћа томе министарству на надлежност.“

Кад је деловодни протоколиста и ово прочитао, тресе акта о сто, па дрекне: Е, ово треба послати Бизмарку на решење! Архивар се одмах измоли да иде некаквом рођаку на парастос, а секретар се наљути, па пошаље молбу Н. одељењу министарства Н. да као надлежно јави: по коју би цену требало уступити општини тражене растове грмове, како би се овај предмет једанпут окончао? Подносећи шефу на потпис ову срећно измишљену одлуку, секретар му је показао претом само ону прву забелешку архиварову, на што шеф промрмља: „Зар опет?“ и потпише одлуку без једне речи даље.

Саопштавајући по коју се цену продају растови грмови из државних шума, од толико и толико сантиметара у пречнику, Н. одељење министарства Н. као стручно примети: да сечу не треба дозволити у ма које време, него по закону о шумама од октобра до марта месеца, што буде достављено начелству окружном на извршење, а оно пошаље начелнику среском: „да поступи по предњем претпису господина министра“, а овај преда ствар среском државном шумару: „да се о извршењу стара и у своје време извештај поднесе“.

Сад би могли причу завршити. Дозвољено је општини да исече растове грмове, она ће мост оправити, ако може да плати исечену грађу, па крај. Али место да исече грађу и да је плати, општина одговори: да јој више нису потребни тражени грмови, јер је народ *доброволно* оправио мост!

Кад је окружни начелник прочитао овај одговор општине б-ске, он својом руком напише начелнику среском поверљиву наредбу: да извиди, да ова *доброволна* оправка не стоји у вези са доставом, која му се шаље, а по којој је општина на недозвољени начин исекла неколико грмова у државној шуми, те да кривце узме на одговор.

Начелник срески био је баш при путу, да збацује некакве кметове, па и не читајући доставу, нареди државном среском шумару, који је такође у достави незгодно поменут, да одмах извиди што је потребно, па да о свему поднесе извештај: како би се са кривцима по закону поступити могло.

Шумар је доставу прочитао, па поднесе извештај: „да б-ски мост не стоји ни у каквој вези са доставом, која је у осталом пакосна измишљотина из партиске освете, јер би учтиво потписати понајпре знао, да је растовина исечена у државној шуми и одмах би по закону поступио“.

Кад је начелство окружно доставило овај „расплет“ министарству, деловодни протоколиста скочи на сто, издиже у руци молбу б-ске општине, која је сад претстављала читаву групу акта, састављених из допивених полутабака хартије разне боје и разног квалитета, са безброј нумера, па узвикну архивару:

— Кажи: драгичка!

— Шта ти је, јеси полудео? упита га архивар, пошто је стресао пепео са цигаре

— Оправљен је б-ски мост!

— Ура! продере се архивар, јер шеф није био у канцеларији, па дочепа акта и отрчи секретару.

— Господине секретару! Не питајте шта је, него само ставите наредбу: да се као свршено остави у архиву!

— Да није то онај проклети мост, који нам је *толико* *посла* дао? упита секретар, па написа испод најновије нумере само ове две речи: У архиву, што значи: Поменуло се, а не повратило се.

ГДЕ ПОМОРАЊЕ ЗРУ

од
Н. А. Љејкина

(НАСТАВАК)

LXXVIII

Са свим разочарана отпутовала је Глафира Семјоновна сутра дан из Венеције. Прозлазећи гондолом Canal Grande, у правцу ка жељезничкој станици, она је говорила:

— Како је заносна та Венеција на сликама и у романима, а како је досадна и смрдљива у природи!

— Пребијене паре не вреди, рече Коњурин. — Окром што на води стоји... Иначе, зар ми је и то неки град, где часовник 24 сахата показује?! ..

Николај Ивановић седи у гондоли па срачунава у бележнику расход путовања.

— Ето, пребацили смо суму од 2500 рубаља, а још нам треба прећи од Венеције до Беча и од Беча до Петрограда! говорио је он љутито. А то је све због куповине и рулета. Цео дућан којекаквих ствари вучемо за собом.

Глафира га не слуша него наставља:

— По опису Венеција се слави лепотицама; међутим, све што смо до сад видели, ни из далека нису лепе. Ето и синоћ на музици... Ни једне, ама ни једне не видим лепе.

— Ја... Све нешто слабуњаво, неугледно, потврђује Коњурин. А кад сам прошлога лета ишао у место рођења чудно сам се како угледне изгледају те пошехоњске снаше и девице.

— Ех, Иване Кондратићу, ви сте тако што... рече Глафира, па се напући и настави: — А на музици на тргу.. По опису у романима, на пијаци св. Марка требао је бити цвет, тако рећи скоруп вишега друштва; међу тим шта видимо? Какав свет? — све собарице и „мамзеле“.

— Мора се признати: ружан је градић та Венеција! Ни коњака добра немају: подносише нам неку киселицу свуд, у гостионици и по ресторанама.

— Ах, ви само о коњаку!

— Та није само коњак. Узмите на пример вино. У Неапољу писмо дивно вино за пет франка, а овде, јесте ли видели какво нам Асти донеше? И још са 2 франка скупље. И после какав ми је то град, где нема коња? Срамота!..

— Али, ја велим за појезију, Иване Кондратићу, за појезију.

— Појезију ја нисам учио, Глафиро Семјоновна, а што се града тиче, он не вреди пажње, забадава што је на води. Та вода се и у нас даје видети на Галерном пристаништу, увек, кад је поплава... Ама, исто тако... Једно је само добро

било: не опљачкаше нас у гостионици; али и то једно добро као ни једно.

Николај Ивановић затвори свој бележник и баца у џеп, па рече жени:

— Да ниси свраћала у луврске трговине у Паризу и да ниси изгубила на рулетету у Монте-Карлу, — пут би нас стао јевтиније од 1800 рубаља.

Глафира не рече ни речи мужу, већ настави даље:

— А гондољери? Чак у песми их певају. „Гондољер, гондољер млади“. У свима се романима описују као развијени, лепо људи, са ватреним оком, које сажиче. А ево, осврните се, погледајте, па ћете на крми видети право чудо с веслом у руци. Ружнији је од бразилијског мајмуна.. И не сећам се да сам видела бар једнога млада гондољера.

— Зар теби, душице, није све једно, био он млад или стар... примети на то Николај Ивановић.

— Ах, шта ти разумеш!.. Ти знаш само на новчиће рачунати, обрећу се на њ жена, па се опет пусти с Коњурином у разговор: — И гле, како су прљави ти гондољери! Просто ђубре спада с њих, а осећају се све на бели лук, на трулеж..

— Већ о томе и не вреди ни говорити! вели Коњурин. — Отонч, пре но што ћемо сести у гондолу, изиђем ја најпре на пристаниште. И шта гаде ти подлаци, ти гондољери? Са дна канала црпе благо, па отуд ваде острице, отварају их и прождиру. И да знате још, како ждери? Нисам се могао уздржати већ пљунух, а један подлац приђе и понуди ми да и ја једем: изволте, вели, мусју. Тфу!

Међу тим, гондољер по навици показује здања крај којих пролажаху:

— Palazzo Tiepolo — Zucchelle... Palazzo Contarini..

— И у опште ја не видех у овој Венецији ни једног лепог човека, рече Глафира Семјоновна. — Овдашњи официри немају никаква стаса иду као пунавци.

Николај Ивановић, заузет рачунима, не са слуша у целини њихов разговор, него на мах рашири руке и рече:

— Не разумем, да се једна удата жена разабира за лепе официре!

Глафира се само испречи на њ, али не одговори ни речи.

У том стигаше жељезничкој станици. Неки просјак штапином привуче чун пристаништу и клањајући се стаде просити за ту услугу на марконе. Николај Ивановић исплати гондољера... Слегаше се носачи и стадоше извлачити из гондолое сандуке и ручни пртљак, па их понеше у жељезничку станицу.

— Како сад да узмемо карте, Глаша? Ти си то још у Петрограду забележила, питао је жену Николај Ивановић.

— Вијена, вија Понтебо... одговори Глафира и изишавши уза степенице станици, окрете се каналу и рече: Збогом, смрдљива Венецијо! Разочарала сам се у теби. Нисам те тако замисљала.

— Та не вреди ни праштати се с њом, ма тушко. Пљуните на њу, пресече јој реч Коњурин.

После пола часа они су седели у вагону Глафира извади мали завијутак у мекој хартији и рече:

— Тек, мило ми је, што јуче узех ове чипке. Млетачке су чипке добре, а ужасно јевтине. Треба их само склонити куда, јер ћемо прелазити аустријску границу, па да не би морали царину плаћати.

И она ћушну завијутак у мидер.

Николај записа у књигу вредност купљених путних карата и тешко уздахну.

— Ако се у Бечу не задржимо на преноћиште, може бити да ћемо свести свој пут на 2800 рубаља проговори он.

— Голубе! Никола Иванићу! Тако ти Бога немој стојати у Бечу! јадикuje Коњурин. — Што ће нам тај Беч? До врага с њим!.. Време је да се вратим жени. Од кад сам јој писао да ћу бити код куће кроз две недеље! А ово је четврта недеља од тога доба. Знаш ли, бољан, да ме сваки час очекује. Ох, иче ми се... Значи, помиње ме. Ух, шта ли ми она сад ради!

— Шта ће радити? Чај пије, одговори Николај Ивановић.

— И ја држим, сагласи се Коњурин.

— Моли ти моју жену да се у Бечу не задржава

— Матушко, госпођице, заповеднице, учините ми божанску милост, не задржавајте се у Бечу! молио је Коњурин Глафиру Семјоновну.

— Мени је требало узети у Бечу штогод од свилених тканина, али... добро, добро.

Коњурин се зарадова. Умало што не заигра у вагону.

Воз пође и изиде из жељезничке станице. Опет иђаху насипом. И десно и лево непрегледан војени простор.

— Идемо по мору, јакоже по суву... вели Коњурин а гледа кроз прозор. — Идемо у Петроград! У Петроград, женици љубезној! радосно је говорио он.

(СВРШИЋЕ СЕ)

ЈЕСЕЊЕ ВЕЧЕ

— FRANÇOIS COPPÉE —

Донста је лепо бити љубљен; али да би та илузија била потпуна срећа, треба човек и сам да љуби. Нико то не зна боље од славнога музичара

Михаила Паца, који се једини после Шопена може назвати компонистом валцера. Кад је свет сазнао што о његовим љубавним авантурама, то је обично бивало противу његове воље — он није био ни најмање сујетан — и морало се приписивати једино изгледу, кога је изазвала сама авантура. Многе њене последице и то баш оне, које су за њега биле пријатне, нису избиле на јавност. Када је плави, црнооки Словен седао за клавир и скидао рукавице, тада је дамама, које су га посматрале, срце јаче било и при том су се сећале оне лепе, младе Рускиње, коју је он нежно одбио и која је по том одузела себи живот у Ници, удишући хлороформ. Али они, који су сада нетремице посматрали његове покрете, нису знали, да је на оној финој марамици од батиста, којом он брише прсте пре него што почне да свира, извезено почетно слово његовог имена косом једног Височанства.

Михаило је Пац одбио два милиона мираза младе Рускиње као и љубав једне принцезе, горе са Севера — не тражећи отуда никакве користи; он није љубио, па ипак, како је често био слаб тај вештак са сетном, разумном фантазијом; ретко из сујете, већ често зато што се варао, често из нежног надражаја свога срца — али, на жалост никад из љубави!

Једном је и он озбиљно љубио, већ пре подужег времена, када се мучио бедним давањем приватних часова, и када је сваког вечера ударао у бубањ у некаквом малом позоришту.

Како је то била жалосна и недостојна љубав! Некаква глумица десетог ранга, љубазница другог, занела му је и срце и памет. Он је претрпео сву срамоту те страсти, сву муку од љубоморе и немоћ љубавника без икаквих средстава; он се осећао сав блажен кад би му она, као псу кост, добацила речи: „Шта те се све друго тиче, кад ја ипак само тебе љубим?“

Он је раскинуо те окове после повише година робовања, када му се слава почела смешити и кад су нежни звуци његовог сиренског валцера почели заносити даме у скупоценим хаљинама на паркету по салонима, као и слушкиње у јевтиним хаљинама, на прашљивом патосу у варошком предграђу. Од тада је он славни Михаило Пац; од тада је он прошао целу Европу, и кад се вратио кући донео је собом пуне сандуке ордена од разних владалаца и љубавних писама на свима цивилизованим језицима. Али пошто је он у својој младости имао у школи за учитељицу сиромаштво то је он и тада остао прост и смиран човек. Ордене не носи никад, а када би год узео да чита љубавна пиема, он би се задубио у сећања, којих се сад стиди; тада му излазе пред очи оне зимске вечери, када је он, сиромашни музикант, по свршеној представи, гацао по снегу и ишчекивао из позоришта ону девојку, која је обично излазила с другим испод руке, и коју је он ипак љубио, до лудила љубио.

„Среће има само за онога, који љуби“, говорио би себи Михаило Пац у моментима сентименталног

расположења и осећао би како му у оку гори суза, ретка и болна суза нервознога, који не може да плаче

* * *

У таквом душевном расположењу налазио се Михаило Пац и прошле године, када га је рђаво време већ септембра месеца вратило из морског купатила у празни Париз.

Једнога дана, када је по своме обичају, ишао без циља, задубљен у музичке мисли, трже га из тог музичког сна бурна свирка труба, и он тек тада примети да га је случај довео у Луксембуршку Башту, где је војна музика обично лети по подне давала концерте под ведрим небом.

Он оде на једну оближњу терасу, наслони се на ограду и стаде посматрати мале, беле облаке по небу, даље заносно језерце и лабудове на њему, као и свет, који се шетао по трави. Тада на једанпут примети крај себе на једној столици некакву младу даму, која га је с особитом пажњом посматрала.

То је била нежна дражесна плавуша; кожа лица била јој је готово провидна, нос јој је био врло фина облика, а очи су јој биле за чудо дивне. Како је достојанство изгледала у своме простом оделу; струк и шеширић од загасито плавог сомота, а сукња од енглеске кариране материје. Па какву је грациозност имала у покретима свога тела и руке, коју је држала на порцуланској дршци свога сунцобрана!

Кад су јој се погледи сусрели са Михаиловим, млада је дама поцрвенела и веома се збунила. Али Михаило скиде учтиво шешир: „Да ли сам већ имао част, да вас где год упознам, па сам тако забораван, да вас сад нисам могао познати?“

Она поста пурпурно црвена, а очи спусти доле и одговори: „Не, господине; ви ме не познајете; али ја познајем вас.“

Он седе крај ње и почеше разговарати. Она га је једном видеала пре три године на једном концерту, кад је он дириговао једним оркестром. Михаилу то би пријатно и примаче своју столицу ближе њој. Како? Она га је видеала само једанпут па га опет познала! Па ко је она? О, ништа особито. Она се зове Луција и становала је у близини са својом сестром, удовицом, која је била много озбиљнија и упорнија од ње и којој је она поверила васпитање свога детета. Дете? Па она је била удата? Ново црвенило лица. Не, она није била удата; саопштења добише поверљив карактер. Она некад није била тако разумна као сада. Па наравно, како је она већ навршила двадесет и четврту годину, била је већ стара дама, и с тога је хтела мирно да проживи са својом сестром од своје мале ренте, а уз то је и по мало радила; научила је да украшује шешире. Каткад је излазила пред вече у Луксембуршку Башту и то пошто јој се врати малишан из школе, и ту је слушала музику

Она је причала с наивним, готово дечијим поверењем, меким звучним гласом, спустивши очи к земљи и за то је време цртала по песку разне фигуре врхом свога сунцобрана. Михаило је смећећи се слушао и чудио се, да је сам у тако свакидашњој авантури нашао интересовања од своје стране; а кад је приметио мале боре на белом челу лепе плавуше, обузе га осећај жалости.

Зар је било могуће да се он, љубимац свију жена, задржи код те авантуре више од једног тренутка? То би било исто као кад би се лакоми слени расипач великог имања сагао да подигне нађену иглу. Али он дође и сутра и прекутутра у Луксембуршку Башту и ту опет нађе Луцију. Она му рече, како јој се он онда, када је на концерту дириговао, допао — о, и те како допао! — и да се надала да ће је он ословити онда, када га је она у својој најближој близини посматрала.

Требало је да тај, на тај начин започети роман, брзо пређе у заборав као и други. Али, баш тамо где је мислио да је то свакидања авантура, нашао је овај блазирни и скептични вештак, на своје велико чудо, нешто налик на срећу.

Та је љубав била тако предана, тако лепа, без икакве кокетерије, без икаквог користољубља, долазила је из чистог срца, то је била инстинктивна љубав простога детета. Кад је год Михаило, гледајући на сат, очекивао у одређено време Луцију, осећао је како му после дугог времена срце опет брже лупа; и то он, човек од тридесет и пет година, искусан у безбројним авантурама. Како су биле пријатне оне ужине, које су заједно ужинали. А чим би бацили сервиете, Луција би се наслонила на раме томе вештаку, који јој је изгледао као биће вишег реда, као полубог, и тада би узела његову руку, принела је својим уснама и обасула би је нежним, безбројним пољупцима, који су личили на оне из поштовања.

Михаило се Пац предао потпуно тој љубави, јер га је задовољавала до дна душе. Врло га је често изненађивала Луција и то баш онда, када је ни најмање није ни очекивао, и тада би му се појављивао на уснама осмех среће, као и онда, када би га она свом снагом привукла к себи и шапутала му тихим, страчним гласом: „Слатки мој!...“

„Боже мој!“ рећи ће он једнога дана изненада, „треба ли да и ја њу љубим? Љубим ли је?“

Ах, он није хтео да чује у себи тајни одговор! Јесење је небо било тако плаво; он је већ четири недеље познавао Луцију, и хтео је да јој припреми праву љубавну светковину; и тако се реши он, да проведе један цео дан с том простом девојком у пољу.

* * *

Морали су поћи рано изјутра, јер су хтели да ручају у селу, које је било на северу од Париза, на једном пропланку, око кога су се дизале шуме и видеала језерца. Па ипак је она била већ

на жељезничкој станици са својом путничком торбом о рамену и очекивала је њега.

Били су сами у купеу. Како су се љубили! Па и у поштанским колима, која су пролазила сеоским друмом, обраслим воћкама, остали су сами; Луција, то сирото варошко дете, пљескала је рукама занесена чистим ваздухом, кад је кроз јутарњу маглу назрела погледом село, и узвикну тада: „Ах, како ће бити данас лепо!“

После једног сата прешли су колима преко сеоског моста и тада им се указа зид од парка и густо зелено лишће од дрвећа. Возећи се даље угледаше и једну кућицу, у којој се точило пиће, а поред ње латинским натписима украшен бунар из прошлога столећа, и ту стадоше кола. Они су били на мети.

Уђоше у кућицу, огртаче и торбе оставише на биљару, и да не би ни минуте тако лепог дана продангубили, доручковаше одмах у башти, под сеницом, покривеном виновом лозом, кроз коју је сунце пропуштало своје злаћане зраке. „Брзо што за јело! Чегга има! Омлет и доброг белог вина!“ Луција, имајући пред собом некакав сир, рече Михаилу: „Како ти је ово лепа идеја, злато моје! О, како те љубим!“

А сад у шуму! Крајње је време, јер се у откобру рано смркава. Испод дрвећа по влажном, мрачном путу путовали су они, по земљи је било већ опалог, пожутелог јесењег лишћа, али више њихових су се глава играли по гранчицама сунчеви зраци, а између лишћа се по где где видело које парче плавога неба. „Гра, гра!“ и пролети јато гавранова, а час овде, час онде се чује пуцањ ловаца. Како жудно удишу пријатни шумски ваздух, ти сироти варошани! „Гле, па још има шумског цвећа!“ Луција клече и поче брати последње цветиће, а Михаило забацив шешир ка леђима, ударао је по отрозним гљивама и откидао им главе.

По неки пут је и застао, да би ту веселу жену гледао пред собом. Како је красна у својој загаситој хаљини! Како јој је леп ход, а стас јој је као у богиње лова. Ено, окрете се и викну свога сапутника: „Гле, има лешника!“ Луција је била тако грациозна, када се сагла да их узабере, да јој је он морао притрчати, загрлити и пољубити у врат, где су јој се златне вितिце мелујале.

„Ах, злато моје, како си ме уплашио!“

Тако су јурили целога дана по шуми, пели су се и у пећине, где је одјекивао ехо њиховог веселог смеха, пузали су се по степенама, куда само козе смеју да се веру; под кровом високих, величанствених дрвета осећали су се мирни, али чим изађоше на чистину, она осети умор и наже се на његову руку.

Најпосле их затече вече на неком великом језеру. Луција је седела на једном обаљеном бресту, а он је седео крај њених ногу и главу јој метнуо у крило. Она је скинула рукавицу и од милоште му гладила косу.

На небу нема ни облачка; нигде ветрића. Сунце се мирно сија на хоризонту, а на глатком, мирном језеру огледају се висока дрвета.

Вештаку долази некакав неисказан бол. Њему изгледа као да нема никакве прошлости, као да никад није било ничег у његовом животу тако лепог као тог минута. Његово уморно срце, које се лепотом природе за један тренутак подмладило, хоће сада, као каква позна ружа, да се отвори. Он притисну на Луцијину руку дуг и жељан пољубац и први пут му пређоше преко усана речи: „Ја те љубим!“ речи, које он већ од више година није изговорио само за то, да не би лагао.

Али чим он то рече, неста сунца с оне стран језера, изгуби се иза густих јела. Преко свега, преко воде, преко неба, цвећа и преко срца тога човека превуче се на један мах хладан шум. Луцијини су погледи били на њеном драгану и она га је посматрала зачуђено и тежећи за истином, мирно и одлучно, гласом без звука, готово сломљеним, прошапта му: „Не, драги мој, ти мене не љубиш!.. Ја љубим тебе!“

* * *

Још непрекидно воли Луција вештака и он јој допушта да га воли. Из његовог најновијег валцера чује се некакав неисказан бол: Михаил је Пац у неколико нота написао оне жалосне речи, које му је прошаптала она млада жена на обали језера, при заласку сунца. И за то је он тај валцер, који нико не може слушати, а да му суза не овлажи око, назвао: „Јесење вече“.

Д. Бакић.

РАЗОРУЖАЊЕ

(наставак)

Ово је, ако се допушта, праведно мишљење о рату као школи „врлина“. Но ово није тако лако допустити. Али, претпоставимо да рат, као и свако друго зло, даје могућности јављању добрих осећања, но опет не једино добрих! И онај најревноснији заштитник овога уживања сагласиће се у томе, да оно буди и развија врло гадне, дивље инстинкте, зверство, суровост, разврат, равнодушност према страдању итд и доноси рђаве последице у виду узајамног неповерења и отуђивања народности. Питање је дакле у томе, чегга више? Напр. француско-пруски рат: шта се у њему у главном приметило — великодушност и самопрегоревање, или нешто са свим противно томе? Изгледа, да је одговор на ово по себи јасан.

Но, понављамо, слажући се такође са Лебом, ми ћемо доћи до апсурда. Све ово фрази

раће о моралном значењу рата, ако се очисти од реторике плеве, своди се на овај силогизам:

Сеча, бој, зверство итд. изазивају у виду реакције случаје великодушности, хуманитарности итд. итд.

Великодушност, хуманитарност итд. прекрасне су ствари.

Дакле: сеча, бој, зверство жељени су и неопходно потребни.

Помислите само: неопходно је потребно препунити свет злочинима, да би се хуманитарност показала као добра. На што да се однесе овај силогизам? Не на гнев учености Лебона и његових, на жалост, многобројних једномишљеника, но тај силогизам треба да се односи на потпуно безумље. Узгред ћемо напоменути још о једном веома драгом аргументу Лебона: „Зашто се ви љутите на рат — вели он — кад он односи мање жртава него јектика на пример, и друге болести“. Рише одговара на ово: „Преставимо себи оца, коме су јектика, дифтерија и тифус одузели петоро деце. Остао му је једини син — па и њега убијају у рату. С гледишта заштитника рата он нема на што да се тужи. Та болести су му одзеле пет пута више него рат.“

Ово су најслабији аргументи противника ратног оружјања. Довољно је да се само наведу и у неколико развију, па да се њихова неоснованост открије сама собом. У суштини ово су реторске фигуре, којима се прикрива тајни појам тога, да је рат ужасно зло. Пређимо сад на аргументе озбиљнијега карактера.

Ш

Рат као природни закон. — Покушаји да се рат оправда теоријом Дарвиновог. — Сушаршиство као фактор прогреса. — 8000 трактата о вечитом миру. — Суштина аргументације о рату као појави, што одговара човечијој природи.

Овде се сусрећемо са мишљењем о неизбежности рата, зато, што је он, као потреба човечије природе. Да би се то доказало пушта се у борбу и наука и реторика и философија. Дарвинизам обавезно излази на позорницу при подобном расуђивању, а у виду поткрепљења цитирају се филозофи и моралисте из времена Веда и Зендавеста „Vivere est militare“ („Живети — значи борити се“), рекао је Сенека. „Denn ich bin ein Mensch gewesen und das heisst ein Kämpfer sein“, вели Гете. Таквих изрека налази се сијасет и све оне фигуришу у апологијама рата, нарочито код немачких аутора, који се одликују већом темељитишћу у томе погледу,* и на најакуратнији начин саопштавају вам шта је казао о овоме Новукодоносор, Сципијон Африкански, велики Сестолис итд итд. По кад што ово мишљење о неизбежности рата иска-

зује се у врло наивној и грубој форми, овако на пр.: „Сви се створови боре, пси се уједају, вуци растржу овце, — према томе и људи треба да се бију.“ Тешко да има смисла препирати се са ауторима оваквих мишљења. Ови носиоци псећих и курјачких идеала заборављају да човек с гледишта дарвинизма претставља такође особени род у царству животиња. (Pog Homo, јединствени облик — H. Sapiens L.). А ма који зоолог рећи ће вам, да се о једном облику не може судити по другом облику: сваки посебице захтева специјалну студију.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

ЗАНИМЉИВЕ СИТНИЦЕ

— У Нју-Хевену народна војска приредила је бал у градском здању савета. Кад је бал био у најбољем расположењу, нагриу хиљаду ђака јенског универзитета у намери, да отму све даме играчице. Свима присутним људима (око три хиљаде) помоћу полиције једва је пошло за руком да одбију нападање, после боја, који је трајао читаво два сахата, у коме су многи ђаци били рањени.

Лекција женскињу. — Једне швајцарске новине скренуле су пажњу, да су женскиње кантона С. Хал уобичајиле недељом одлазити у пивнице да се проводе тамо. Неке новине начиниле су од тога друштвено питање и пропурчиле женскињу да се не угледају на људе, јер се тиме њихов морал у пивницама излаже опасности. На ово је швајцарско женскиње одговорило.

„Ако је пивница тако опасна, онда зашто мушкиње тамо проводи све своје време и остају дотле, док не изгубе сваку подобност да се врате својим дужностима? Ми сматрамо за своју дужност, да идемо по кафанама у што већем броју и да их чак препунимо, како за мушкиње не би било места; и ми ћемо тако чинити дотле, док они не измене своје владање и не науче се штедити. Кад то буде, нама неће бити тешко вратити се својим пређашњим принципима штедљивости“.

Авантуриска. — Не давно се догодио један веома ликантан случај у возу. Некакав војни аташе посланства у Лондону, кнежевске породице, добио је позив од Солисберија да дође у госте од суботе до понедеоника. Воз се већ почео кретати из станице, кад једна богато одевена дама ускочи у вагон камо је седио кнез. Није прошло ни пет минута а дама испусти мараму, а одмах затим и стакоце с мирисом, и у опште, употребила све могуће начине да заподене разговор с кнезом. Међутим је кнез мирно пушио цигару и не обраћајући пажњу на бачене замке. Дама се на овако понашање страшно наљутила. Мало испред доласка на станицу она одједном скочи с места, скине с главе пешир, разбаруши косу и кад воз уђе у станицу, она промоли главу на прозор

*) Cp. Jähns. Ueber Krieg, Frieden u. Kultur. Berlin, 1893.

и стане викати за помоћ. Станична полиција и вођа воза и други чиновници полете на место догађаја. Суседка кнежева почне их уверавати како ју је кнез напаствовао, који је и даље с њом остао у купеу посматрајући шта се ради. Он се није макао с места и продужио даље пушити своју цигару. Кад су чиновници видели овако необичну мирноћу, у први мах били су изненађени, али мало после начелник станице обрати се кнезу с питањем: „Шта ви кажете на све ово?“ Али кнез без најмањег покрета, као да се све ово њега ништа не тиче, одговори: „Само то!“ и покаже своју цигару на којој се беше образовао слој пепела дугачак више од једног палца. Кад је начелник станице погледао на пухор, он мирно спусти руку у џеп и рече: „Тако је, господине!“ и разочарана дама буде одмах притворена.

БЕЛЕШКЕ

ИЗ КЊИЖЕВНОСТИ И УМЕТНОСТИ

Српска Матица и Хрвати. Господа око Српске Матице, издавајући каталог њених књига, помињу хрватски језик, хрватску литературу и т. д. А шта мислите, ко је доспео у Хрвате? Слушајте и дивите се! Матија Бан, Ст. П. Вешевих, др. В. Богшић, Ј. Берса, Марко Цар, Ђ. Даничић, гроф Јанко Драшковић, Игњат Ђорђић, Игњат и Фране Гундулић, А. Качић-Мијошић, И. Калавелић, Симо Матавуљ, Стојан Новаковић, Илија Округић, П. Петровић-Његуш, Петар Прерадовић, Ђорђе пл. Стратимировић, др. В. Суботић, Ј. Сундечић, др. Л. Томановић, Н. Томазео, М. Ветранић, Павле Витезовић, кнез Лујо Војновић и други, све су то прави *Хрвати*, јер је зла коб хтела, да им се дела и латиницом штампају. А по логици новосадској што је латиницом, све је хрватско. Еј памети, ако је у опште ви око Матице имате.

*

Штампариа П. К. Танасковића предузела је да у неколико свезака изда „У комисији“, приповетке Драгомира Брзака, које су излазиле прошле и ове год. у „Бранкову Колу“. Брзак је својим досадашњим радовима — песмама и приповеткама из живота — довољно познат српској публици и ми немамо потребе да га препоручујемо. Једно би желели: да пом. штампарија, поред већ предузетих приповедака, узме и изда и остале раније приповетке Брзакове, што се налазе растурене по разним листовима и журналима.

*

Изишао је први број „Гласа“, службенога црквено-књижевнога листа нишке епархије. *Глас* излази два пута месечно на табаку. Цена му је 10 динара.

*

Ових дана приказивана је у Венецији *Невина жртва*, алегорија у три чина, од Антонија Пија, која је изазвала велику сензацију. Актуална лица у овој трагедији јесу *Бошња Уметности*, која пропада као жртва интенданта неког просветног завода и његовог помоћника. Како би било, кад би каква вешта рука превела ову интересантну ствар за нашу позорицу?

ОДГОВОР УРЕДНИШТВА

У броју 100 „Дневног Листа“ штампан је чланак по насловом „Кајмакамци се вампире“, у коме се замера „Звезди“, као породичном листу, што је у броју 49-ом пуштен *Spectator*-ов приказ књиге г. Слободана Јовановића о дводомном систему, а у томе приказу као да је заступљено мишљење једне групе конзервативаца о томе. Да је „Звезда“ политички лист, с одређеним политичким правцем, може бити да би имало места овој замерци; али као књижевном листу, „Звезди“ је дозвољено приказивати сваку појаву у књижевности ма које врсте. Тако је било и у овом случају, те је једном од стручних чланова редакције поверен био речени приказ, што никако не може значити, да се и остали чланови редакције, са свога политичког гледишта, слажу с изнесеним мишљењем *Spectator*-овим о дводомном систему. По томе отпада мишљење, да је у приказу књиге г. Слободана Јовановића изнесен некакав политички правац нашег листа.

РЕПЕРТОАР

НАРОДНОГА ПОЗОРИШТА

Четвртак, 13. маја: *Мали Лорд*, (Госпођица Х. Шумовска као гошћа последњи пут).

Субота, 15. маја: *Намерник*, драма у једном чину у стиховима, написао Франсоа Копе, превео с француског Никола Ј. Марковић. — *Слуца двају господара*, комедија у два чина, од Голдонија, превео с талијанског Б. Р. (*Први пут*).

Недеља, 16. маја: Дневна представа: *Гордана, ускокова љуба*, глума у четири чина, од др. Лазе Костића. — Вечерња представа: *Олуја*, шала у једном чину од Драгомира Брзака. (*Први пут*). — *Слуца двају господара*.